Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 22. septembra 2022 [1]

Vec C-312/21

Tráficos Manuel Ferrer S. L.,
Ignacio
proti
Daimler AG

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Valencia (Obchodný súd č. 3 Valencia, Španielsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Hospodárska súťaž – Kartelové právo – Presadzovanie súkromnoprávnymi prostriedkami – ‚Kartel týkajúci sa nákladných vozidiel' – Článok 101 ZFEÚ – Zásada efektivity – Smernica 2014/104/EÚ – Vnútroštátne predpisy týkajúce sa rozdelenia trov konania – Informačné asymetrie – Nemožnosť kvantifikovať škodu alebo nadmerné ťažkosti spojené s jej kvantifikáciou – Stanovenie výšky škody odhadom"

I. Úvod

1. Je prípustné uložiť žalobcovi, ktorý sa domáha náhrady škody spôsobenej kartelovou dohodou, v prípade, ak má čiastočný úspech vo veci, povinnosť zaplatiť polovicu trov konania, alebo táto požiadavka nadmerne obmedzuje uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou? A môže vnútroštátny súd odhadnúť výšku škody spôsobenej kartelovou dohodou, ak žalobcovia mali prístup k údajom, na ktorých bol založený posudok žalovanej týkajúci sa škody a ak sa nárok na náhradu škody vzťahuje aj na výrobky, ktoré žalobcovia nenadobudli od žalovanej, ale od iných účastníkov kartelovej dohody?

2. To sú v podstate otázky, ktoré sa Súdnemu dvoru predkladajú v prejednávanom návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Vnútroštátny súd ich kladie v súvislosti s takzvaným „kartelom týkajúcim sa nákladných vozidiel", ktorý viedol najmä v Španielsku k mnohým žalobám o náhradu škody a ktorým sa Súdny dvor zaoberal alebo ešte bude musieť zaoberať aj v iných konaniach. [2]

[1] Jazyk prednesu: nemčina.

[2] Pozri rozsudky z 29. júla 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635); z 15. júla 2021, Volvo a i. (C-30/20, EU:C:2021:604); zo 6. októbra 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800); z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494), a z 1. augusta 2022, Daimler (Kartely – Nákladné vozidlá na odvoz komunálneho odpadu) (C-588/20, EU:C:2022:607), ako aj veci C-163/21, PACCAR a i., a C-285/21, Dalarjo a i., ktoré prejednáva Súdny dvor. Pozri tiež rozsudok Všeobecného súdu z 2. februára 2022, Scania a i./Komisia (T-799/17, EU:T:2022:48), ako aj súvisiace odvolacie konanie vo veci C-251/22 P, Scania a i./Komisia.

3. Predmetné otázky súvisia so známymi zásadnými problémami spojenými s náhradou škody spôsobenej kartelovou dohodou, ktoré sa týkajú najmä informačnej asymetrie medzi poškodenými a účastníkmi kartelovej dohody, ako aj ťažkostí spojených s predkladaním dôkazov o existencii škody a s jej kvantifikáciou. Tieto problémy má odstrániť smernica 2014/104/EÚ o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (ďalej len „smernica 2014/104“)[3]. Relevantné ustanovenia tejto smernice sa uplatnia v prejednávanom prípade, a preto ich možno použiť pri zodpovedaní prejudiciálnych otázok.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

4. Právny rámec prejednávaného prípadu, pokiaľ ide o právo Únie, tvorí popri článku 101 ZFEÚ smernica 2014/104.

5. Odôvodnenia 14 a 15 smernice 2014/104 sa týkajú ťažkostí spojených s dokazovaním v konaniach o náhradu škody spôsobenej kartelovými dohodami vedených na návrh jednotlivcov:

„(14) Žaloby o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže si obvykle vyžadujú komplexnú skutkovú a ekonomickú analýzu. Dôkazy potrebné na preukázanie nároku na náhradu škody má obvykle k dispozícii výlučne protistrana alebo tretie osoby a často nie sú žalobcovi dostatočne známe alebo prístupné. Za takýchto okolností môžu prísne právne požiadavky na žalobcov, aby podrobne uviedli všetky tvrdené skutočnosti už na začiatku konania a predložili presne určené podporné dôkazy, nadmerne brániť účinnému výkonu práva na náhradu škody, ktoré zaručuje ZFEÚ.

(15) Dôkazy sú dôležitým prvkom pri podávaní žalôb o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže. Keďže pre súdne spory v oblasti práva hospodárskej súťaže je príznačná informačná asymetria, je vhodné zabezpečiť, aby sa žalobcom poskytlo právo na získanie prístupu k dôkazom relevantným v súvislosti s ich nárokmi bez toho, aby museli uviesť jednotlivé dôkazy. V záujme zabezpečenia rovnakého postavenia účastníkov konania by toto právo mali požívať aj žalovaní v konaniach o žalobách o náhradu škody, aby aj oni mohli požadovať sprístupnenie dôkazov žalobcami. Vnútroštátne súdy by mali mať tiež možnosť nariadiť, aby dôkazy sprístupnili aj tretie osoby vrátane orgánov verejnej moci. …“

6. V odôvodneniach 45 a 46 smernice 2014/104 je objasnený problém kvantifikácie jednotlivých škôd spôsobených kartelovými dohodami:

„(45) Poškodená osoba, ktorá preukázala, že v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže utrpela škodu, musí na to, aby za ňu získala náhradu, preukázať aj jej rozsah. Kvantifikácia škody vo veciach z oblasti práva hospodárskej súťaže je obzvlášť náročná z pohľadu skutkového zisťovania, pričom si môže vyžadovať uplatnenie zložitých ekonomických

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (Ú. v. EÚ L 349, 2014, s. 1).

modelov. To býva často veľmi nákladné a spôsobuje žalobcom ťažkosti, pokiaľ ide o získanie potrebných údajov na odôvodnenie ich nárokov. Kvantifikácia škody vo veciach z oblasti práva hospodárskej súťaže môže predstavovať závažnú prekážku, ktorá bráni účinnému domáhaniu sa náhrady škody.

(46) Neexistencia pravidiel Únie upravujúcich problematiku kvantifikácie škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže vedie k tomu, že určenie pravidiel kvantifikácie škody sa ponecháva na vnútroštátne právne poriadky členských štátov a na členské štáty a vnútroštátne súdy, aby určili požiadavky, ktoré musí žalobca splniť, aby preukázal výšku utrpenej škody, metódy použiteľné na kvantifikáciu škody a následky, ak sa stanovené požiadavky nesplnia v plnom rozsahu. Tieto požiadavky vnútroštátneho práva týkajúce sa kvantifikácie škody vo veciach z oblasti práva hospodárskej súťaže by však nemali byť menej priaznivé než požiadavky, ktoré platia pre podobné vnútroštátne žaloby (zásada rovnocennosti), ani by nemali prakticky znemožňovať alebo nadmerne sťažovať výkon práva na náhradu škody priznaného Úniou (zásada účinnosti). Mali by sa zohľadňovať akékoľvek informačné asymetrie medzi účastníkmi konania, ako aj skutočnosť, že kvantifikácia škody znamená, že je nutné posudzovať, ako by sa bol predmetný trh vyvíjal, keby nedošlo k porušeniu. Takéto hodnotenie prináša porovnávanie so situáciou, ktorá je *per definitionem* hypotetická, a preto sa nikdy nemôže vykonať úplne presne. Z tohto dôvodu je vhodné zabezpečiť, aby vnútroštátne súdy mali právomoc odhadnúť výšku škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže. …“

7. Článok 5 ods. 1 smernice 2014/104 upravuje nariadenie sprístupnenia dôkazov súdom:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby v konaní týkajúcom sa žaloby o náhradu škody v Únii na žiadosť žalobcu, ktorý predložil podložené odôvodnenie obsahujúce primerane dostupné skutočnosti a dôkazy, ktoré dostatočne preukazujú odôvodnenosť jeho nároku na náhradu škody, mohli vnútroštátne súdy za podmienok stanovených v tejto kapitole nariadiť žalovanému alebo tretej osobe, aby sprístupnili relevantné dôkazy, ktoré majú pod kontrolou. Členské štáty zabezpečia, aby vnútroštátne súdy mohli na žiadosť žalovaného nariadiť žalobcovi alebo tretej osobe, aby sprístupnili relevantné dôkazy.…“.

8. Článok 17 smernice 2014/104 má názov „Kvantifikácia škody“ a v odseku 1 stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby dôkazné bremeno ani miera preukázania požadované na účely kvantifikácie škody prakticky neznemožnili ani nadmerne nesťažili výkon práva na náhradu škody. Členské štáty zabezpečia, aby vnútroštátne súdy mali v súlade s vnútroštátnymi postupmi právomoc odhadom stanoviť výšku škody, ak sa preukáže, že žalobca utrpel škodu, ale na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať.“

9. Článok 22 smernice 2014/104 upravuje časovú uplatniteľnosť tejto smernice:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa vnútroštátne opatrenia prijaté podľa článku 21 na zosúladenie s hmotnoprávnymi ustanoveniami tejto smernice neuplatňovali so spätným účinkom.

2. Členské štáty zabezpečia, aby sa akékoľvek vnútroštátne opatrenia prijaté podľa článku 21, iné ako tie, ktoré sú uvedené v odseku 1, neuplatňovali na žaloby o náhradu škody podané na vnútroštátny súd pred 26. decembrom 2014.“

B. Španielske právo

10. Článok 394 ods. 1 a 2 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000 o občianskom súdnom konaní, ďalej len „LEC“) zo 7. januára 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, s. 575) v znení, ktoré je relevantné v prejednávanom prípade, stanovuje:

„1. V určovacom konaní sa povinnosť nahradiť trovy prvostupňového konania uloží účastníkovi konania, ktorého návrhy boli v celom rozsahu zamietnuté, okrem prípadu, že súd konštatuje a odôvodní, že vec vyvolávala závažné skutkové alebo právne pochybnosti.

…

2. V prípade čiastočného vyhovenia alebo zamietnutia návrhov každý účastník konania znáša trovy, ktoré mu vznikli v konaní, a je povinný nahradiť polovicu spoločných trov okrem prípadu, že je odôvodnené uložiť jednému z účastníkov konania povinnosť nahradiť trovy konania z dôvodu svojvoľného uplatňovania práva.“

11. Dňa 27. mája 2017, teda päť mesiacov po uplynutí lehoty na prebratie smernice 2014/104, ktorá uplynula 27. decembra 2016, nadobudol účinnosť Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (kráľovský zákonný dekrét č. 9/2017, ktorým sa preberajú smernice Európskej únie vo finančnej, obchodnej a zdravotníckej oblasti a v oblasti vysielania pracovníkov) z 26. mája 2017 (BOE č. 126 z 27. mája 2017, s. 42820), ktorý bol prijatý s cieľom prebrať túto smernicu do španielskeho právneho poriadku.

12. Prebratie smernice 2014/104 viedlo okrem iného k prijatiu článku 283a LEC, ktorý zodpovedá článku 5 smernice.

III. Spor vo veci samej

13. M. Ignacio a španielska spoločnosť Manuel Ferrer, S. L. (ďalej len „žalobcovia“) podali 11. októbra 2019 občianskoprávnu žalobu o náhradu škody, ktorá bola založená na článku 101 ZFEÚ, ako aj na článku 1902 španielskeho Código Civil (Občiansky zákonník), proti spoločnosti Daimler AG (ďalej len „Daimler“ alebo „žalovaná“).

14. Táto žaloba bola podaná v súvislosti s porušením práva hospodárskej súťaže, ktorého sa dopustila žalovaná, spočívajúcim v konaní zosúladenom s inými európskymi výrobcami nákladných vozidiel od roku 1997 do roku 2011 (takzvaný kartel týkajúci sa nákladných vozidiel), ktoré bolo konštatované v rozhodnutí Komisie z 19. júla 2016 [4]. Išlo o dohody, ktorých cieľom bolo stanovovanie a zvyšovanie hrubých cien určitých typov nákladných vozidiel a prenášanie nákladov na zavedenie nových technológií na predchádzanie znečisťujúcim emisiám.

15. Žalobcovia odôvodnili svoju žalobu tým, že počas trvania kartelu nadobudli nákladné vozidlá značiek Mercedes, Renault a Iveco, ktorých sa týkalo správanie výrobcov nákladných vozidiel sankcionované Komisiou. Nákladné vozidlá značky Mercedes vyrába žalovaná v konaní vo veci samej.

[4] Rozhodnutie Komisie C(2016) 4673 final z 19. júla 2016 týkajúce sa konania podľa článku 101 [ZFEÚ] a článku 53 dohody o EHP (Vec AT.39824 – Nákladné vozidlá). Zhrnutie tohto rozhodnutia bolo zverejnené 6. apríla 2017 (Ú. v. EÚ C 108, 2017, s. 6).

16. Žalobcovia sa domnievajú, že na základe protisúťažných cenových dohôd im vznikla škoda spočívajúca v cenových prirážkach týkajúcich sa nadobudnutých vozidiel. Uvádzajú, že to potvrdzuje znalecký posudok, ktorý predložili a v ktorom je kvantifikovaná vzniknutá škoda. Žalovaná spochybnila tento posudok vlastným znaleckým posudkom, z ktorého vyplýva, že východiská, predpoklady a metodika posudku žalobcov sú nesprávne. Žalovaná následne sprístupnila žalobcom všetky údaje zohľadnené v jej posudku. Následne žalobcovia predložili ďalší „technický posudok“ týkajúci sa záverov, ku ktorým dospeli prostredníctvom prístupu k údajom žalovanej, pričom však nepreformulovali vlastný znalecký posudok.

17. Okrem toho súd zamietol návrh žalovanej, spoločnosti Renault Trucks SAS a spoločnosti Iveco SPA (výrobcov ostatných nákladných vozidiel, ktoré nadobudli žalobcovia) na pribratie účastníkov do konania s odôvodnením, že nie sú splnené zákonné podmienky na pribratie účastníkov do konania, a konanie sa ďalej viedlo len proti spoločnosti Daimler.

IV. Návrh na začatie prejudiciálneho konania a konanie na Súdnom dvore

18. Za týchto okolností Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Valencia (Obchodný súd č. 3 Valencia, Španielsko) prerušil konanie a rozhodnutím z 10. mája 2021, ktoré bolo doručené do kancelárie Súdneho dvora 19. mája 2021, položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

1. Je s právom poškodeného na úplnú náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním uvedeným v článku 101 ZFEÚ podľa judikatúry, v ktorej bol tento článok vyložený, zlučiteľná právna úprava obsiahnutá v článku 394 ods. 2 LEC, ktorá dovoľuje, aby uvedený poškodený znášal časť trov konania v závislosti od výšky súm, ktoré boli zaplatené bez právneho dôvodu ako cenová prirážka a ktoré sa mu vrátia na základe čiastočného vyhovenia jeho návrhu na náhradu škody, pričom predpokladom vydania takého rozhodnutia je existencia porušenia práva hospodárskej súťaže a príčinnej súvislosti medzi týmto porušením a vznikom škody, ktorá sa s určitosťou uzná, vyčísli a nahradí v dôsledku uvedeného konania?

2. Umožňuje právomoc vnútroštátneho súdu stanoviť výšku škody odhadom subsidiárnu a samostatnú kvantifikáciu škody z dôvodu, že sa zistí existencia informačnej asymetrie alebo neprekonateľných ťažkostí spojených s kvantifikáciou, ktoré nesmú brániť právu poškodeného na úplnú náhradu škody spôsobenej protisúťažným postupom uvedeným v článku 101 ZFEÚ v spojení s článkom 47 Charty, a to aj v prípade, ak subjekt, ktorému vznikla škoda v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže spočívajúceho v kartelovej dohode, na základe ktorej sa uplatňovali cenové prirážky, mal počas konania prístup k údajom, o ktoré sa samotná žalovaná opiera vo svojom odbornom posudku, v ktorom sa konštatuje, že neexistuje nahraditeľná škoda?

3. Umožňuje právomoc vnútroštátneho súdu stanoviť výšku škody odhadom subsidiárnu a samostatnú kvantifikáciu škody z dôvodu, že sa zistí existencia informačnej asymetrie alebo neprekonateľných ťažkostí spojených s kvantifikáciou, ktoré nesmú brániť právu poškodeného na úplnú náhradu škody spôsobenej protisúťažným postupom uvedeným v článku 101 ZFEÚ v spojení s článkom 47 Charty, a to aj v prípade, ak subjekt, ktorému vznikla škoda v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže spočívajúceho v kartelovej dohode, na základe ktorej sa uplatňovali cenové prirážky, uplatní svoj nárok na náhradu škody voči jednému z adresátov správneho rozhodnutia, ktorý je spoločne a nerozdielne zodpovedný za uvedenú škodu, ale ktorý neuvádzal výrobok alebo službu, ktoré nadobudol dotknutý poškodený, na trh?

19. V konaní na Súdnom dvore predložili písomné pripomienky žalobcovia, Španielske kráľovstvo a Európska komisia.

V. Posúdenie

20. Pred posúdením návrhu na začatie prejudiciálneho konania z obsahového hľadiska (časť B) sa treba zaoberať námietkami Španielskeho kráľovstva, pokiaľ ide o prípustnosť tohto návrhu (časť A).

A. Prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania

21. Španielske kráľovstvo spochybňuje tak právomoc Súdneho dvora na zodpovedanie prejudiciálnych otázok (oddiel 1), ako aj ich prípustnosť (oddiel 2).

1. O právomoci Súdneho dvora

22. Po prvé Španielske kráľovstvo tvrdí, že Súdny dvor nemá právomoc odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku, keďže táto otázka nepatrí do pôsobnosti práva Únie. Uvádza, že článok 394 ods. 2 LEC všeobecne upravuje rozdelenie trov konania v prípade súdnych konaní a neslúži na prebratie žiadnych ustanovení práva Únie. Podľa Španielskeho kráľovstva na tomto závere nič nemení skutočnosť, že spor vo veci samej sa týka práva Únie, keďže článok 101 ZFEÚ nemá vplyv na právnu úpravu trov konania vo vnútroštátnom práve.

23. Táto námietka nemôže uspieť.

24. Z dôvodu neexistencie harmonizácie občianskeho práva procesného v práve Únie právna úprava vymáhania občianskoprávnych nárokov síce patrí na základe zásady procesnej autonómie do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov.[5] Okrem toho smernica 2014/104 tiež neobsahuje nijaké konkrétne ustanovenia týkajúce sa náhrady trov konania.

25. Procesné pravidlá, ktoré majú zaručiť ochranu práv, ktoré jednotlivcovi priznáva právny poriadok Únie, aj keď na základe zásady procesnej autonómie patria do vnútroštátneho právneho poriadku každého z členských štátov, však patria do pôsobnosti práva Únie, keďže musia byť v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity.[6] Preto má Súdny dvor právomoc poskytnúť vnútroštátnemu súdu usmernenia, ktoré tomuto súdu umožnia rozhodnúť, či sú predmetné vnútroštátne predpisy zlučiteľné s týmito zásadami.[7]

[5] Pozri návrhy, ktoré som predniesla vo veci Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:293, bod 54 a tam citovaná judikatúra).

[6] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. septembra 2001, Courage a Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, body 25 až 29); z 26. októbra 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24); z 28. marca 2019, Cogeco Communications (C-637/17, EU:C:2019:263, bod 42), a zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, body 83 a 85).

[7] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. septembra 2018, IR (C-68/17, EU:C:2018:696, bod 56).

26. Keďže v spore vo veci samej ide o nároky na náhradu škody, ktoré sú založené na článku 101 ZFEÚ, žaloba v spore vo veci samej slúži na uplatnenie nárokov vyplývajúcich z práva Únie a pravidlá ich uplatnenia vo vnútroštátnom právnom poriadku sa musia dať posúdiť z hľadiska zásad ekvivalencie a efektivity, ktoré platia v práve Únie. Na právnu situáciu v spore vo veci samej sa teda vzťahuje právo Únie. [8]

27. Po druhé Španielske kráľovstvo zastáva názor, že Súdny dvor nemá právomoc odpovedať ani na druhú a tretiu prejudiciálnu otázku, keďže prináleží jedine vnútroštátnemu súdu, aby vyložil vnútroštátne predpisy týkajúce sa dokazovania a posúdil, či v prejednávanom prípade existuje informačná asymetria medzi účastníkmi konania a či boli v dostatočnej miere využité možnosti získavania dôkazov.

28. Ani táto námietka nemôže uspieť. Druhá a tretia prejudiciálna otázka sa totiž týkajú aj požiadaviek práva Únie súvisiacich s účinnosťou uplatnenia práva na náhradu škody, ktoré vyplýva z článku 101 ZFEÚ. Druhá a tretia prejudiciálna otázka sa navyše týkajú výkladu článku 17 ods. 1 uvedenej smernice, ktorý sa – v rozpore s tým, čo tvrdí Španielske kráľovstvo – uplatní v prejednávanom prípade, čo vysvetlím v nasledujúcej časti.

2. O prípustnosti prejudiciálnych otázok

a) O uplatniteľnosti smernice 2014/104 v spore vo veci samej

29. Španielske kráľovstvo tvrdí, že druhá a tretia prejudiciálna otázka sú neprípustné, lebo sa týkajú právomoci stanoviť výšku škody odhadom podľa článku 17 smernice 2014/104. Podľa jeho názoru sa však toto ustanovenie v rámci sporu vo veci samej neuplatní.

30. Vnútroštátny súd sa síce v znení svojich prejudiciálnych otázok neodvoláva na článok 17 smernice 2014/104, ale odvoláva sa naň v odôvodnení rozhodnutia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Okrem toho Súdny dvor je v každom prípade povinný zohľadniť relevantné ustanovenia práva Únie, aby mohol poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď. [9]

31. Odpoveď na otázku, či sa článok 17 smernice 2014/104 uplatní *ratione temporis*, vyplýva z článku 22 tejto smernice. Podľa článku 22 ods. 1 sa vnútroštátne opatrenia prijaté na prebratie hmotnoprávnych ustanovení tejto smernice nesmú uplatňovať so spätným účinkom. Podľa odseku 2 tohto článku sa iné opatrenia prijaté na prebratie uvedenej smernice ako tie, ktoré sú uvedené v odseku 1, naopak môžu uplatniť v rámci žalôb, ktoré boli podané po nadobudnutí účinnosti smernice, teda po 26. decembri 2014.

[8] V tomto smere sa situácia, o ktorú ide v spore vo veci samej, práve nezhoduje so situáciami posudzovanými v rozsudkoch z 27. marca 2014, Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187, body 30 až 33), a z 8. decembra 2016, Eurosaneamientos a i. (C-532/15 a C-538/15, EU:C:2016:932, body 52 až 56), na ktoré poukazuje Španielske kráľovstvo. V týchto prípadoch vnútroštátne procesné predpisy neslúžili na uplatnenie nárokov založených na práve Únie a predmet konaní vo veci samej sa netýkal výkladu alebo uplatňovania právneho predpisu Únie, takže tieto konania nepatrili do pôsobnosti práva Únie. Vnútroštátne súdy sa nepýtali, či sporné predpisy nadmerne sťažovali uplatnenie nárokov založených na práve Únie, ale sa len pýtali, či tieto ustanovenia vo všeobecnosti boli zlučiteľné s Chartou základných práv Európskej únie. Táto skutočnosť sama osebe nemôže mať za následok, že sa uplatní právo Únie.

[9] Pozri rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, bod 28 a tam citovaná judikatúra).

32. Ako generálny advokát Szpunar vysvetlil v návrhoch, ktoré predniesol vo veci PACCAR a i., zo systematiky článku 22 smernice 2014/104 vyplýva, „že odkaz na ‚iné vnútroštátne ustanovenie ako [hmotnoprávne ustanovenie]' v zmysle článku 22 ods. 2 uvedenej smernice sa týka procesného ustanovenia" [10].

33. Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci Volvo a DAF Trucks uviedol, že (na rozdiel od názoru, ktorý Španielske kráľovstvo vyjadrilo v tomto konaní, avšak ešte pred vydaním tohto rozsudku) otázka, ktoré z ustanovení tejto smernice sú hmotnoprávne ustanovenia a ktoré nimi nie sú, sa musí posudzovať z hľadiska práva Únie a nie z hľadiska uplatniteľného vnútroštátneho práva. V článku 22 smernice totiž chýba odkaz na vnútroštátne právo. [11]

34. Súdny dvor navyše v uvedenom rozsudku po prvé rozhodol, že článok 17 ods. 1 smernice 2014/104, ktorý sa týka možnosti stanoviť výšku škody odhadom a o ktorý ide v prejednávanej veci, má procesnoprávny charakter. [12] Súdny dvor po druhé konštatoval, že toto ustanovenie sa uplatní *ratione temporis* v rámci žaloby o náhradu škody, ktorá bola podaná po 26. decembri 2014 a po dátume prebratia smernice 2014/104 do vnútroštátneho právneho poriadku. Tento posledný uvedený dátum je relevantný, lebo v prípade, ak neexistujú vnútroštátne predpisy na prebratie smernice, by uplatňovanie ustanovení smernice voči jednotlivcom minimálne pred uplynutím lehoty na prebratie smernice bolo problematické. [13]

35. Vnútroštátne ustanovenia prijaté na prebratie článku 17 ods. 1 smernice sa teda podľa článku 22 ods. 2 smernice uplatnia v spore vo veci samej. V tomto konaní bola totiž žaloba podaná 11. októbra 2019, teda po 26. decembri 2014 a po dátume prebratia smernice do španielskeho právneho poriadku, teda po 27. máji 2017 (pozri body 11 a 13 vyššie).

36. Časovú uplatniteľnosť ostatných ustanovení smernice, ktoré by mohli byť relevantné v prejednávanej veci, treba prípadne preskúmať v rámci obsahového posúdenia prejudiciálnych otázok.

37. Na úvod treba v tejto súvislosti poznamenať, že pokiaľ ustanovenia smernice čisto deklaratórne kodifikujú zásady, ktoré boli už predtým uznané v judikatúre [14], tieto zásady sa naďalej uplatňujú, pričom nezáleží na tom, či sa majú príslušné ustanovenia smernice klasifikovať ako hmotnoprávne v zmysle článku 22 ods. 1.

38. Prejudiciálne otázky sú navyše bez ohľadu na to, či sa uplatní smernica, v každom prípade prípustné. Aj za predpokladu, že niektoré ustanovenia smernice by neboli uplatniteľné *ratione temporis*, na tieto otázky treba odpovedať podľa článku 101 ZFEÚ v spojení so zásadou efektivity.

[10] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci PACCAR a i. (C-163/21, EU:C:2022:286, bod 55). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci RegioJet (C-57/21, EU:C:2022:363, body 27 až 29).

[11] Rozsudok z 22. júna 2022 (C-267/20, EU:C:2022:494, body 39 až 41). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci PACCAR a i. (C-163/21, EU:C:2022:286, bod 56).

[12] Rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, body 80 až 85). V bode 90 a nasl. tohto rozsudku Súdny dvor naopak konštatoval, že článok 17 ods. 2 smernice je hmotnoprávnym ustanovením v zmysle článku 22 ods. 1, avšak v prejednávanej veci nejde o toto ustanovenie.

[13] Rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, body 76, 77 a 86 až 89).

[14] Pozri v tejto súvislosti odôvodnenie 12 smernice 2014/104.

b) O premlčaní, pokiaľ ide o žalobu v spore vo veci samej

39. V rozpore s tým, čo tvrdí Španielske kráľovstvo, relevantnosť prejudiciálnych otázok pre spor vo veci samej nemožno spochybniť ani tvrdením, že žaloba v spore vo veci samej je premlčaná.

40. Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci Volvo a DAF Trucks kategorizoval článok 10 smernice 2014/104, ktorý upravuje premlčaciu lehotu týkajúcu sa žalôb o náhradu škody podľa práva hospodárskej súťaže a stanovuje pre tieto žaloby minimálnu päťročnú premlčaciu lehotu, ako hmotnoprávne ustanovenie.[15] Súdny dvor navyše konštatoval, že premlčacia lehota spravidla začína plynúť dňom uverejnenia zhrnutia rozhodnutia Komisie, ktorým sa konštatuje porušenie, v Úradnom vestníku.[16]

41. Okrem toho Súdny dvor rozhodol, že môže byť potrebné uplatniť päťročnú premlčaciu lehotu, ktorá je stanovená v článku 10 smernice 2014/104, v rámci žaloby o náhradu škody, ktorá sa síce týka porušenia práva hospodárskej súťaže skončeného pred nadobudnutím účinnosti uvedenej smernice, ale bola podaná po nadobudnutí účinnosti ustanovení preberajúcich túto smernicu do vnútroštátneho práva. To platí v každom prípade v situácii, keď premlčacia lehota uplatniteľná na túto žalobu podľa starých pravidiel neuplynula pred dňom uplynutia lehoty na prebratie tejto smernice a dokonca ďalej plynula po nadobudnutí účinnosti vnútroštátnych predpisov na jej prebratie.[17]

42. Podľa informácií, ktoré poskytlo Španielske kráľovstvo, pred prebratím smernice 2014/104 bola vo vnútroštátnom práve stanovená ročná premlčacia lehota. V prejednávanom prípade bolo zhrnutie rozhodnutia Komisie, ktorým bolo konštatované porušenie, uverejnené v Úradnom vestníku 6. apríla 2017.[18] S výhradou posúdenia, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd, možno vychádzať z toho, že žalobcovia k tomuto dňu získali nevyhnutné informácie na podanie svojej žaloby a ročná premlčacia lehota začala plynúť týmto dňom. Táto lehota teda neplynula ani pred 27. decembrom 2016, keď uplynula lehota na prebratie smernice 2014/104, ani pred 27. májom 2017, keď nadobudli účinnosť španielske predpisy na prebratie smernice (bod 11 vyššie). S výhradou posúdenia, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd, sa teda článok 10 smernice a päťročná premlčacia lehota zavedená v Španielsku v rámci prebratia smernice uplatnia na žalobu v spore vo veci samej.

43. Keďže žaloba v spore vo veci samej bola podaná 11. októbra 2019, teda menej ako päť rokov po začatí plynutia premlčacej lehoty, táto žaloba preto nie je premlčaná a prejudiciálne otázky sú relevantné pre rozhodnutie vo veci samej.

3. Záver týkajúci sa prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

44. Z vyššie uvedeného vyplýva, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný.

[15] Pokiaľ ide o kategorizáciu predpisov týkajúcich sa premlčania ako hmotnoprávnych alebo procesných predpisov, pozri však tiež návrhy, ktoré som predniesla vo veci Taricco a i. (C-105/14, EU:C:2015:293, body 114 a 115).

[16] Rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, body 46, 47, 71 a 72).

[17] Rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, body 33, 34, 42, 48, 49 a 73 až 79). Pozri v tejto súvislosti tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Pitruzzella vo veci ZA a i. (C-25/21, EU:C:2022:659, body 52 a 53).

[18] Pozri poznámku pod čiarou 4 vyššie.

B. Obsahové posúdenie prejudiciálnych otázok

45. Tri prejudiciálne otázky, ktoré kladie Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Valencia (Obchodný súd č. 3 Valencia), sa v podstate týkajú dvoch tematických okruhov. Po prvé ide o otázku, či všeobecná španielska právna úprava týkajúca sa trov konania, podľa ktorej sa trovy konania rozdelia na polovicu aj v prípade, ak má žalobca vo veci čiastočný úspech, nadmerne sťažuje uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou (oddiel 1). Po druhé ide o otázku, za akých podmienok môže vnútroštátny súd využiť možnosť stanoviť výšku škody spôsobenej kartelovou dohodou, ktorá údajne vznikla, odhadom (oddiel 2).

1. O rozdelení trov konania podľa článku 394 ods. 2 LEC (prvá prejudiciálna otázka)

46. Právna úprava týkajúca sa trov konania obsiahnutá v článku 394 ods. 2 LEC môže odradiť žalobcu od využitia a uplatnenia jeho práv, lebo mu spôsobuje riziko, že aj v prípade, ak bude mať vo veci čiastočný úspech, bude musieť znášať všetky vlastné trovy konania a nahradiť polovicu spoločných trov konania [písmeno a)]. Vzniká však otázka, či toto ustanovenie v spojení s článkom 394 ods. 1 LEC možno v súlade s právom Únie vyložiť tak, aby nepredstavovalo nadmernú prekážku účinného uplatnenia práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou [písmeno b)].

a) Je právna úprava týkajúca sa trov konania obsiahnutá v článku 394 ods. 2 LEC nadmernou prekážkou účinného uplatnenia práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou?

47. Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou pýta, či je právna úprava týkajúca sa rozdelenia trov konania, ktorá je obsiahnutá v článku 394 ods. 2 LEC, zlučiteľná s článkom 101 ZFEÚ v spojení so zásadou efektivity a právom na úplnú náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže.

48. Podľa judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 101 ZFEÚ v spojení so zásadou efektivity, ktorá bola deklaratórne kodifikovaná v článku 4 smernice 2014/104, vnútroštátne procesné pravidlá týkajúce sa uplatnenia práva na náhradu škody spôsobenej porušeniami práva hospodárskej súťaže nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť uplatnenie tohto práva.[19]

49. Podľa článku 394 ods. 2 LEC žalobca aj v prípade, ak mal vo veci čiastočný úspech, znáša svoje vlastné trovy konania a je povinný nahradiť polovicu spoločných trov konania.

1) Možnosť uplatniť judikatúru týkajúcu sa smernice 93/13

50. Toto ustanovenie bolo predmetom rozsudku vo veci Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (ďalej len „rozsudok Caixabank“)[20], ktorý cituje aj vnútroštátny súd. Súdny dvor v ňom rozhodol, že smernica 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“)[21] v spojení so zásadou efektivity bránia ustanoveniu článku 394 LEC v rozsahu, v akom toto ustanovenie umožňuje uložiť spotrebiteľovi povinnosť nahradiť časť trov

[19] Rozsudky z 13. júla 2006, Manfredi a i. (C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 62); zo 6. júna 2013, Donau Chemie a i. (C-536/11, EU:C:2013:366, bod 27), a z 28. marca 2019, Cogeco Communications (C-637/17, EU:C:2019:263, bod 43).

[20] Pozri rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, body 93 až 99).

[21] Smernica Rady z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

konania zodpovedajúcu rozsahu, v akom mal vo veci čiastočný úspech. V uvedenom rozsudku išlo o prípad, keď sa žalobe o určenie neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky, ktorú podal spotrebiteľ, vyhovie v celom rozsahu, ale žalobe o vrátenie súm zaplatených na základe tejto podmienky sa vyhovie len čiastočne. Podľa Súdneho dvora sporné ustanovenie v takom prípade vytvára podstatnú prekážku, ktorá môže odradiť spotrebiteľa od uplatnenia práva na účinné súdne preskúmanie možnej nekalej povahy zmluvných podmienok, ako mu ho priznáva smernica 93/13.

51. Možno toto konštatovanie preniesť aj na oblasť uplatňovania nárokov na náhradu škody spôsobenej porušeniami práva hospodárskej súťaže založených na práve Únie, o ktorú ide v prejednávanej veci?

52. Je zrejmé, že medzi problematikou nekalých podmienok a problematikou, ktorou sa vyznačuje oblasť náhrady škody spôsobenej kartelovou dohodou, existujú štrukturálne paralely. V oboch oblastiach totiž obvykle existuje štrukturálna nerovnováha v neprospech jedného účastníka konania.

53. Táto nerovnováha je všeobecne známa vo vzťahu medzi predajcami alebo dodávateľmi, ktorí často používajú štandardizované znenia zmlúv, na jednej strane a spotrebiteľmi na druhej strane. Preto je cieľom smernice 93/13 podľa jej odôvodnení chrániť občana v jeho úlohe spotrebiteľa a posilniť jeho práva.

54. Ako žalobcovia tvrdia v prejednávanej veci a ako vyplýva z odôvodnení 14, 15, 45 a 46 smernice 2014/104, právna úprava náhrady škody spôsobenej kartelovou dohodou sa tiež vyznačuje štrukturálnou nerovnováhou medzi poškodeným žalobcom a žalovaným škodcom. Táto nerovnováha je spôsobená najmä informačnou asymetriou na úkor žalobcu, ako aj ťažkosťami spojenými s dokazovaním a kvantifikáciou škody, ktoré sa smernica 2014/104 usiluje odstrániť prostredníctvom ustanovení týkajúcich sa sprístupňovania dôkazov a kvantifikácie škody (články 5, 6 a 17).

55. Z toho vyplýva, že aj keď žalobcovia v konaniach o náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou väčšinou nie sú spotrebiteľmi, ich situácia štrukturálnej podriadenosti je dostatočne porovnateľná so situáciou spotrebiteľov v zmysle rozsudku Caixabank.

56. Ako žalobcovia ďalej uvádzajú, v prípadoch, ako je prejednávaný prípad, a v iných konaniach o náhradu škody spôsobenej kartelom týkajúcim sa nákladných vozidiel situáciu sťažuje aj skutočnosť, že poškodenými sú v tomto prípade často malé alebo stredné podniky, zatiaľ čo žalovanými sú nadnárodné koncerny. Taká situácia v konaniach o náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou síce nevyhnutne nemusí nastať, ale často nastáva.[22] To vysvetľuje aj rozšírenie modelov financovania konania v tejto oblasti. Na to, aby sa zabezpečilo účinné presadzovanie práva hospodárskej súťaže, je však potrebné práve nabádať aj osoby, ktorým vznikla (z absolútneho, aj keď nie nevyhnutne individuálneho hľadiska) len pomerne malá škoda alebo dokonca rozptýlená škoda, aby uplatnili svoje práva.

57. Ďalšia štrukturálna a teleologická paralela medzi oblasťou, v ktorej sa uplatní smernica 93/13, a oblasťou týkajúcou sa náhrady škody spôsobenej kartelovou dohodou v tejto súvislosti spočíva v tom, že v oboch oblastiach žalobcovia uplatnením svojich práv prispievajú k uskutočneniu cieľov Únie, akými sú fungovanie vnútorného trhu alebo ochrana spravodlivej hospodárskej súťaže.

[22] Súdny dvor na základe toho rozšíril pôsobnosť nároku na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou na menšie podniky vedené fyzickými osobami, aj keď sú také podniky samy (ako ekonomicky slabší účastník) účastníkom predmetnej dohody, ktorá je v rozpore s článkom 101 ZFEÚ – pozri rozsudok z 20. septembra 2001, Courage a Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, body 24 až 34).

V rozpore s tým, čo tvrdí Španielske kráľovstvo, totiž cieľom smernice 93/13 nie je len odškodnenie dotknutého spotrebiteľa, ale aj ukončenie používania nekalých podmienok vo všeobecnosti. Právo na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou rovnako nemá slúžiť len ako náhrada škody, ale má mať aj odstrašujúci účinok, a preto má slúžiť na zabezpečenie účinného uplatňovania práva hospodárskej súťaže.[23] Taká funkcia žalobcu ako osoby, ktorá „obhajuje“ alebo „presadzuje“ záujmy Únie, je vyjadrená napríklad aj v prípade žalôb podaných konkurentmi v oblasti predpisov týkajúcich sa štátnej pomoci alebo verejného obstarávania alebo v prípade hromadných žalôb v oblasti predpisov týkajúcich sa životného prostredia.

58. Ako uvádza Daimler, rozsudok Caixabank sa však týkal prípadu, v ktorom boli uplatnené dva žalobné návrhy (vyhlásenie predmetnej podmienky za nekalú a vrátenie súm zaplatených na základe tejto podmienky), pričom prvému z nich sa vyhovelo v celom rozsahu a druhému len čiastočne.[24] Naproti tomu v tomto spore vo veci samej ide len o jeden návrh týkajúci sa náhrady škody.

59. V rozpore s tým, čo tvrdí Daimler, táto skutočnosť síce v zásade nespochybňuje porovnateľnosť oboch situácií. Môže však znamenať, že v prejednávanej veci je potrebné spresniť riešenie, ktoré bolo použité v rozsudku Caixabank. V tejto súvislosti treba vziať do úvahy nasledujúce úvahy.

2) Spresnenie judikatúry týkajúcej sa smernice 93/13 v oblasti náhrady škody spôsobenej kartelovou dohodou

60. Po prvé sa nezdá vylúčené, aby sa aj v prípade, akým je prejednávaný prípad, považovalo za relevantné, či sa vyhovie žalobe, pokiaľ ide o dôvod. Tým, že sa čiastočne vyhovie žalobným návrhom žalobcu, sa totiž uzná, že žalobcovi v dôsledku sporného porušenia práva hospodárskej súťaže vznikla škoda. Z tohto hľadiska je predmetná situácia porovnateľná so situáciou posudzovanou v rozsudku Caixabank, v ktorom sa vyhovelo hlavnému žalobnému návrhu na vyhlásenie dotknutej zmluvnej podmienky za nekalú.

61. Po druhé však treba uznať, že Daimler správne uvádza, že v prípade náhrady škody spôsobenej kartelovou dohodou – tak ako všeobecne v konaniach o náhradu škody – má kľúčový význam výpočet výšky škody. V prípade, ak sa uzná nárok na náhradu škody, pokiaľ ide o dôvod, sa totiž spravidla neprizná len paušálna suma, ktorá nijako nesúvisí s konkrétnymi okolnosťami. Naopak cieľom systému smernice 2014/104 týkajúceho sa dokazovania a kvantifikácie škody[25] je umožniť čo najpresnejšiu kvantifikáciu škody. Vyvrátiteľná domnienka stanovená v článku 17 ods. 2 smernice 2014/104, podľa ktorého sa predpokladá, že kartelové porušenie spôsobuje škodu, by sa podľa odôvodnenia 47 smernice tiež nemala vzťahovať na konkrétnu výšku škody. Preto sa v konaniach o žalobách o náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou nezdá neprimerané vychádzať pri posudzovaní úspechu vo veci na účely rozhodnutia o trovách konania z časti sumy uplatnenej v žalobe, ktorá sa prizná žalobcovi.

[23] Pozri rozsudky z 20. septembra 2001, Courage a Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, body 26 a 27), a zo 6. októbra 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, bod 36), ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci Skanska Industrial Solutions a i. (C-724/17, EU:C:2019:100, body 27 až 31).

[24] Pozri rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, body 94 a 96).

[25] Pozri odôvodnenia 45 a 46 (bod 6 vyššie), ako aj článok 5 (bod 7 vyššie) a články 6 a 17 (bod 8 vyššie) smernice 2014/104.

62. Po tretie rozdelenie trov konania v prípade, keď obaja účastníci konania majú čiastočne úspech a čiastočne neúspech vo veci, je vyjadrením spravodlivosti konania.[26] Ako poznamenáva Daimler, také rozdelenie je stanovené aj v článku 138 ods. 3 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Také ustanovenie má práve v konaniach o náhradu škody zabrániť tomu, aby žalobcovia uplatňovali prehnané nároky, ktoré nezodpovedajú vzniknutej škode.

63. Po štvrté sa však konania o náhradu škody týkajúce sa porušení práva hospodárskej súťaže vyznačujú tým, že kvantifikácia škody je v tomto prípade mimoriadne problematická, a preto môže predstavovať podstatnú prekážku účinného uplatnenia nárokov na náhradu škody (pozri bod 54 vyššie). To je dôvod, pre ktorý vnútroštátne súdy podľa článku 17 ods. 1 smernice musia mať možnosť stanoviť výšku škody odhadom.

64. Po piate vzhľadom na tieto ťažkosti spojené s presnou kvantifikáciou škody a možnosť stanoviť výšku škody odhadom je riziko čiastočného zamietnutia žaloby v konaniach o náhradu škody týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže mimoriadne vysoké. Okrem toho – ako sa uznáva v odôvodnení 45 smernice 2014/104 a ako vnútroštátny súd a žalobcovia poznamenávajú – vypracovanie ekonomických posudkov, ktoré sú potrebné na kvantifikáciu škody, môže byť veľmi nákladné. Ako zdôrazňuje vnútroštátny súd, povinnosť nahradiť polovicu trov konania teda môže podstatne znížiť skutočne získané odškodnenie.

65. Z týchto faktorov vo vzájomnej súvislosti vyplýva, že v konaniach o náhradu škody týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže riziko, že žalobca bude musieť aj v prípade, ak bude mať čiastočný úspech vo veci, znášať vlastné trovy konania a nahradiť polovicu spoločných trov konania – tak ako riziko čiastočného zamietnutia žaloby v rozsudku Caixabank – „vytvára podstatnú prekážku, ktorá môže odradiť [žalobcu] od uplatnenia práva na [náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou vyplývajúceho z článku 101 ZFEÚ]“[27].

66. Po šieste to však napokon neznamená, že v každom prípade, keď má žalobca vo veci čiastočný úspech, žalovaný nevyhnutne musí znášať všetky trovy konania, ktoré vznikli žalobcovi. Ako totiž uvádza Daimler, právo na úplnú náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže, ktoré je uznané v judikatúre[28] a kodifikované v článku 3 smernice 2014/104, nevyhnutne neznamená, že s uplatnením tohto práva nesmú byť spojené žiadne trovy. Kritérium, podľa ktorého sa musí zabezpečiť, aby osoba, ktorá utrpela škodu, dosiahla stav, v akom by sa nachádzala, keby k porušeniu práva hospodárskej súťaže nedošlo (článok 3 ods. 2), neznamená, že sa musí v každom prípade zabezpečiť, aby táto osoba dosiahla stav, v ktorom by sa nachádzala, keby nedošlo k uplatneniu tohto nároku na náhradu škody.

67. V tomto zmysle Súdny dvor v inom konaní týkajúcom sa smernice 93/13 uznal, že zásada efektivity nebráni tomu, aby spotrebiteľ znášal určité náklady súdneho konania, ak podá návrh na určenie nekalej povahy zmluvnej podmienky. V tejto súvislosti Súdny dvor konštatoval, že so zásadou efektivity je zlučiteľné, ak sa spotrebiteľom nenahradí odmena advokáta, ktorú zaplatili, nevyhnutne v plnej výške, ale do primeranej sumy, pokiaľ nahradené trovy konania v porovnaní s výškou spochybneného nároku nie sú také nízke, že odradia spotrebiteľa od uplatnenia svojich práv. Súdny dvor to v podstate odôvodnil tým, že zodpovednosť za výšku odmeny, ktorú

[26] Pozri v tejto súvislosti návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci Caixabank (C-385/20, EU:C:2021:828, bod 59).

[27] Pozri analogicky rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 99).

[28] Rozsudok zo 6. júna 2013, Donau Chemie a i. (C-536/11, EU:C:2013:366, bod 24). Pozri v tomto zmysle tiež rozsudok z 13. júla 2006, Manfredi a i. (C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, body 95 a 96).

spotrebiteľ dohodne so svojím advokátom, patrí do sféry zodpovednosti spotrebiteľa a žalovaný predajca alebo dodávateľ nemusí znášať riziko, že mu bude uložená povinnosť zaplatiť neobvykle vysoké súdne trovy spotrebiteľa, ktoré nie sú primerané vo vzťahu k veci. [29]

68. Z toho možno na účely konaní o náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou *mutatis mutandis* vyvodiť, že v prípade čiastočného zamietnutia žaloby je prípustné, ak je žalobca povinný znášať vlastné trovy konania alebo aspoň ich časť a nahradiť časť spoločných trov konania, pokiaľ vznik týchto trov patrí do jeho sféry zodpovednosti. Tak by to mohlo byť napríklad v prípade, ak bola žaloba čiastočne zamietnutá v dôsledku uplatnenia neprimeraných nárokov alebo postupu žalobcu v konaní.

69. Ak bolo čiastočné zamietnutie žaloby naopak spôsobené všeobecne uznávanou skutočnosťou, že zo štrukturálneho hľadiska je nadmerne ťažké alebo dokonca prakticky nemožné kvantifikovať škodu, ktorá bola spôsobená porušeniami práva hospodárskej súťaže, zodpovednosť za toto čiastočné zamietnutie žaloby nenesie žalobca a nie je opodstatnené uložiť mu povinnosť znášať trovy konania spojené s uplatnením jeho nárokov na náhradu škody. V opačnom prípade by to nadmerne sťažilo alebo dokonca prakticky znemožnilo uplatnenie týchto nárokov, a preto by to mohlo odradiť žalobcu od účinného využitia a uplatnenia svojho práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou.

70. V tomto prípade je naopak opodstatnené, aby riziko čiastočného zamietnutia žaloby znášal žalovaný, ktorý sa dopustil zakázaného konania v rozpore s právom hospodárskej súťaže. Žalovaní sú, pokiaľ ide o dôvod, zodpovední za súdne konanie, ak uzavreli kartelovú dohodu. Taká kartelová dohoda, ktorej účelom je stanovovanie cien, je minimálne rovnako závažná ako používanie nekalých podmienok. Zákaz takých protiprávnych konaní je navyše známy a účastníci kartelovej dohody musia počítať so žalobami podanými osobami, ktorým v dôsledku kartelovej dohody vznikne škoda, ako aj so súdnymi trovami spojenými s týmito žalobami. Problém kvantifikácie škody spôsobenej kartelovou dohodou je tiež všeobecne známy. Riziko čiastočného zamietnutia žaloby podanej osobou, ktorej vznikla v dôsledku kartelovej dohody škoda, je preto pre škodcov dostatočne predvídateľné. [30]

71. Preto sa javí opodstatnené a spravodlivé, aby sa v prípade žalôb o náhradu škody týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže uplatnila odchýlka od všeobecnej zásady rozdelenia súdnych trov v prípade, ak mali obaja účastníci konania vo veci čiastočný úspech a čiastočný neúspech, pokiaľ bola žaloba čiastočne zamietnutá z dôvodu nadmerných ťažkostí spojených s kvantifikáciou škody alebo nemožnosti kvantifikovať ju, a teda zodpovednosť za jej zamietnutie nemá niesť žalobca. Súd, ktorý vedie predmetné konanie, musí vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci posúdiť, či ide o taký prípad.

72. Z vyššie uvedeného vyplýva, že právna úprava týkajúca sa trov konania, ktorá je obsiahnutá v článku 394 ods. 2 LEC, v prejednávanom prípade – tak ako v oblasti, v ktorej sa uplatní smernica 93/13 – nie je zlučiteľná so zásadou efektivity, pokiaľ v prípade čiastočného zamietnutia žaloby z dôvodu nadmerných ťažkostí spojených s kvantifikáciou škody alebo nemožnosti kvantifikovať ju má za následok, že žalobca musí napriek tomu znášať vlastné trovy konania a nahradiť jednu polovicu spoločných trov konania.

[29] Rozsudok zo 7. apríla 2022, Caixabank (C-385/20, EU:C:2022:278, body 42 až 58). Pozri v tejto súvislosti tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci Caixabank (C-385/20, EU:C:2021:828, body 50 až 54).

[30] Pozri v tejto súvislosti analogicky rozsudky z 5. júna 2014, Kone a i. (C-557/12, EU:C:2014:1317, body 30 a 34), a z 12. decembra 2019, Otis Gesellschaft a i. (C-435/18, EU:C:2019:1069, bod 32), ako aj návrhy, ktoré som predniesla vo veciach Kone a i. (C-557/12, EU:C:2014:45, bod 37, bod 41 a nasl. a bod 75) a Otis Gesellschaft a i. (C-435/18, EU:C:2019:651, bod 83 a bod 142 a nasl.).

b) Je možné vyložiť článok 394 ods. 1 a 2 LEC v súlade s právom Únie?

73. Podľa ustálenej judikatúry prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vykladal predmetné vnútroštátne ustanovenia v čo najväčšej možnej miere s prihliadnutím na právo Únie a konkrétnejšie na znenie a účel článku 101 ZFEÚ bez toho, aby podal výklad týchto vnútroštátnych ustanovení *contra legem*. [31]

74. Otázka, či vnútroštátne ustanovenie znemožňuje alebo nadmerne sťažuje uplatňovanie práva Únie, sa navyše musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, priebeh konania a jeho osobitosti na rôznych stupňoch vnútroštátnych súdov. [32]

75. Podľa informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, španielske súdy vykladajú článok 394 ods. 1 LEC, podľa ktorého sa povinnosť nahradiť trovy konania uloží účastníkovi konania, ktorého návrhy boli v celom rozsahu zamietnuté, takto: Aj v prípadoch, v ktorých sa návrhom žalobcu vyhovie „v značnej miere“ („estimación sustancial“/„accueil substantiel des conclusions“) a medzi tým, čo sa navrhuje, a tým, čo bolo priznané, je len nepatrný rozdiel, je možné uložiť žalovanému povinnosť nahradiť trovy konania.

76. Podľa informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a podľa tvrdení spoločnosti Daimler však táto judikatúra vychádza (prinajmenšom aj) z „kvantitatívneho“ a nie len „kvalitatívneho“ úspechu vo veci. Preto ju možno zjavne uplatniť len v prípade, ak návrhy žalobcu, ktoré boli zamietnuté, možno považovať za akcesorické vo vzťahu k predmetu konania a jeho celkovej ekonomickej hodnote. Nie je teda jasné, či toto pravidlo „podstatného úspechu vo veci“ možno uplatniť len v prípadoch, v ktorých sa žalobcovi prizná pôvodný nárok na náhradu škody, pokiaľ ide o výšku, takmer v rozsahu 100 % (alebo aspoň viac ako 70 až 80 %). Je otázne, či sa toto pravidlo uplatní aj v prípadoch, v ktorých sa tento úspech vo veci, pokiaľ ide o výšku, týka menej ako 70 % alebo dokonca menej ako 50 % pôvodného nároku (čo by v skutočnosti viedlo k uplatneniu článku 394 ods. 2 LEC), ak toto čiastočné zamietnutie žaloby bolo spôsobené nadmernými ťažkosťami spojenými s kvantifikáciou škody alebo praktickou nemožnosťou kvantifikovať ju.

77. Okrem toho Daimler tvrdí, že v španielskej judikatúre bola uznaná možnosť, aby sa žalobcovi aj v prípade čiastočného zamietnutia žaloby priznal nárok na úplnú náhradu trov konania, ak počas konania upraví svoj žalobný návrh. Prináleží vnútroštátnemu súdu preskúmať, do akej miery by táto judikatúra v situácii, o akú ide v prejednávanej veci, mohla viesť k priznaniu nároku na náhradu trov konania žalobcovi aj v prípade, ak by mal vo veci čiastočný úspech. V tejto súvislosti by bolo potrebné najmä preskúmať, či by povinnosť upraviť žalobný návrh počas konania prakticky znemožnila alebo nadmerne sťažila uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou. Napríklad by nebolo prijateľné, ak by bol žalobca z dôvodu rizika, že bude musieť znášať polovicu trov konania, nútený znížiť primerané sumy, ktorých sa pôvodne domáhal, na neprimeranú úroveň. Naproti tomu by bolo predstaviteľné, ak by žalobca upravil tieto sumy na základe posúdenia dôkaznej situácie a stanovenia výšky škody odhadom zo strany príslušného súdu.

[31] Rozsudky z 21. januára 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, bod 60 až 62), a z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, bod 52).

[32] Rozsudky zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 53); z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, bod 51), a zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, body 85 a 97).

78. Daimler navyše uvádza, že španielske súdy v konaniach o náhradu škody týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže uznali možnosť neuložiť žalobcom povinnosť nahradiť všetky trovy konania ani v prípade, ak sa žaloba zamietne v celom rozsahu.

79. Nemožno jednoznačne posúdiť, či by článok 394 ods. 2 LEC prípadne tiež umožnil uložiť žalobcovi povinnosť znášať časť vlastných trov konania a nahradiť časť spoločných trov konania (nie všetky tieto trovy konania), ak by to bolo odôvodnené vzhľadom na okolnosti prípadu, najmä nadmerné ťažkosti spojené s kvantifikáciou škody alebo nemožnosť kvantifikovať ju na jednej strane a procesný postup účastníkov konania na druhej strane.

80. Prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vzhľadom na všetky tieto okolnosti preskúmal, či sa článok 394 ods. 1 a 2 LEC môže v súlade s právom Únie vyložiť v tom zmysle, že v prípade, ak bola žaloba z dôvodu nadmerných ťažkostí spojených s kvantifikáciou škody alebo praktickej nemožnosti kvantifikovať ju čiastočne zamietnutá, žalovanému možno uložiť povinnosť znášať všetky trovy konania, resp. podľa okolností prípadu mu možno uložiť povinnosť nahradiť aspoň primeranú časť trov konania, ktoré vznikli žalobcovi.

c) Predbežný záver

81. Z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 101 ZFEÚ v spojení so zásadou efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v určitých prípadoch stanovuje, že trovy konania sa rozdelia na polovicu, aj keď mal žalobca vo veci čiastočný úspech. To však predpokladá, aby sa táto právna úprava mohla v súlade s právom Únie vyložiť v tom zmysle, že v prípade, ak bola žaloba z dôvodu nadmerných ťažkostí spojených s kvantifikáciou škody alebo praktickej nemožnosti kvantifikovať ju čiastočne zamietnutá, žalovanému sa uloží povinnosť znášať všetky trovy konania, resp. podľa okolností prípadu mu možno uložiť povinnosť nahradiť aspoň primeranú časť trov konania, ktoré vznikli žalobcovi.

2. O podmienkach stanovenia výšky škody odhadom (druhá a tretia prejudiciálna otázka)

82. Vnútroštátny súd sa svojou druhou a treťou otázkou pýta, či v prípade, akým je prejednávaný prípad, môže využiť možnosť stanoviť výšku individuálnej škody, ktorá bola spôsobená kartelovou dohodou, odhadom. V tejto súvislosti zdôrazňuje dve špecifiká tohto prípadu: po prvé, že údaje, na ktorých bol založený znalecký posudok žalovanej, boli poskytnuté žalobcovi [písmeno a)], a po druhé, že žalobca podal žalobu proti jednému z účastníkov kartelovej dohody, od ktorého nadobudol len časť výrobkov, na ktoré sa vzťahovala kartelová dohoda [písmeno b)].

a) O prístupe k údajom, na ktorých je založený znalecký posudok žalovanej týkajúci sa škody (druhá prejudiciálna otázka)

83. Vnútroštátny súd vo svojej druhej prejudiciálnej otázke uvádza pojem „informačná asymetria“ medzi účastníkmi konania. Z tejto formulácie, ako aj zo skutočnosti, že sa poukazuje na prístup k údajom, na ktorých bol založený znalecký posudok žalovanej týkajúci sa škody, možno vyvodiť, že vnútroštátny súd chce vedieť, či môže stanoviť výšku škody odhadom, ak mal žalobca prístup k týmto údajom, čím bola asymetria medzi účastníkmi konania prípadne čiastočne odstránená.

84. Existencia „informačnej asymetrie“ nie je podľa článku 17 ods. 1 smernice 2014/104 podmienkou na to, aby bolo možné stanoviť výšku škody odhadom.

85. V odôvodnení 46 tejto smernice sú spomenuté informačné asymetrie medzi účastníkmi konania a všeobecne známe ťažkosti spojené s kvantifikáciou škody v súvislosti s potrebou upraviť možnosť stanoviť výšku škody odhadom. Z toho možno vyvodiť, že typická informačná asymetria bola podľa normotvorcu len jedným z viacerých dôvodov na zavedenie možnosti odhadu.

86. Aj v prípade vyváženej informovanosti totiž pri konkrétnej kvantifikácii škody môžu vzniknúť ťažkosti. Preto odhad neslúži len na vyrovnanie informačnej nerovnováhy medzi účastníkmi konania, ale skôr na prekonanie ťažkostí spojených s dokazovaním pri kvantifikácii škody ako celku.

87. Naopak informačná asymetria medzi účastníkmi konania je v odôvodnení 15 uvedená ako dôvod na zavedenie pravidiel týkajúcich sa získavania dôkazov, ktoré majú slúžiť na odstránenie tejto asymetrie.

88. Články 5 a 6 smernice 2014/104[33] stanovujú, že vnútroštátne súdy môžu žalobcovi, žalovanému, tretím osobám alebo orgánu hospodárskej súťaže nariadiť, aby sprístupnili dôkazy. V článku 17 ods. 1 je upravená možnosť odhadu pre prípad, že *na základe dostupných dôkazov*[34] je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať. Toto ustanovenie teda vychádza z predpokladu, že možnosti nariadenia sprístupnenia dôkazov už boli vyčerpané a kvantifikácia škody je napriek tomu prakticky nemožná alebo nadmerne ťažká. Odhad škody má preto subsidiárny charakter vo vzťahu k presnej kvantifikácii výšky škody prostredníctvom získania dôkazov.

89. Sprístupnenie dôkazov zo strany žalovaného – aj keď nie v rámci uloženia povinnosti podľa článku 5, ale na základe jeho vlastnej iniciatívy – teda nie je nič iné než ďalší spôsob zistenia skutkového stavu. Preto nevylučuje, aby bola kvantifikácia škody napriek tomu prakticky nemožná alebo nadmerne ťažká.

90. Navyše nemožno paušálne vychádzať z toho, že prístup k údajom, na ktorých je založený znalecký posudok žalovanej týkajúci sa škody, úplne odstráni informačnú asymetriu medzi účastníkmi konania. A dokonca ani vyvážená informovanosť by neznamenala, že kvantifikácia škody by nemohla byť prakticky nemožná alebo nadmerne ťažká.

91. Po prvé na určenie, do akej miery prístup k predmetným údajom skutočne odstraňuje informačnú asymetriu medzi účastníkmi konania, treba posúdiť konkrétne podmienky poskytnutia údajov, ako aj ich rozsah a výpovednú hodnotu v konkrétnom prípade. To sa môže týkať napríklad otázok, či sa žalobcovi v krátkej lehote poskytne veľmi veľké množstvo údajov v ťažko prístupných formátoch, do akej miery tieto údaje možno použiť atď.

92. Podľa informácií, ktoré poskytli žalobcovia, sa sprístupnenie v prejednávanom prípade týkalo len údajov, ktoré žalovaná použila pri vypracovaní svojho znaleckého posudku týkajúceho sa škody. Znalci žalobcov vôbec nemohli požiadať o sprístupnenie ďalších údajov. Okrem toho lehota na nahliadnutie do týchto údajov vola veľmi krátka (vnútroštátny súd hovorí o „jednom týždni v úradných hodinách“, žalobcovia o „piatich pracovných dňoch predpoludním“). Pri

[33] Podľa názoru, ktorý vyjadril generálny advokát Szpunar, ide v tomto prípade o procesné predpisy [pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veciach PACCAR a i. (C-163/21, EU:C:2022:286, bod 57) a RegioJet (C-57/21, EU:C:2022:363, bod 29)]. Ak by sa Súdny dvor stotožnil s týmto názorom, v prejednávanej veci by sa teda *ratione temporis* uplatnili vnútroštátne predpisy prijaté na prebratie týchto ustanovení, pričom táto okolnosť v rámci predmetnej argumentácie nie je rozhodujúca.

[34] Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

nahliadaní do údajov žalobcovia nemohli vyhotovovať nijaké kópie ani používať elektronické zariadenia. Predmetné údaje tiež neboli založené do spisu a samotný vnútroštátny súd do nich nemohol nahliadnuť. Znalec žalobcov napokon mal krátku lehotu v dĺžke 10 až 15 dní na to, aby na základe údajov, do ktorých nahliadol, prípadne prepracoval svoj posudok.

93. Za týchto podmienok sa už na základe spôsobu poskytnutia údajov javí ťažko predstaviteľné, že týmto opatrením sa úplne odstránila informačná asymetria medzi účastníkmi konania, pokiaľ ide o výpočet výšky škody.

94. Skutočnosť, že žalobcovia po nahliadnutí do údajov žalovanej nezmenili svoj posudok, nemôže všeobecne viesť k predpokladu, že žalobcovia nevynaložili všetko úsilie na kvantifikáciu škody, a preto nemožno konštatovať, že bolo prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké kvantifikovať ju. Naopak treba zohľadniť výpovednú hodnotu údajov, ako aj skutočnosť, že žalobcovia predložili technický posudok týkajúci sa záverov, ku ktorým dospeli na základe prístupu k údajom žalovanej (pozri bod 16 vyššie).

95. Od žalobcu síce možno všeobecne vyžadovať, aby náležite upravil svoju argumentáciu so zreteľom na údaje získané počas konania. Ak však tieto údaje *a priori* nie sú vhodné na presnejšiu kvantifikáciu, čo musí konštatovať vnútroštátny súd, od žalobcu nemožno vyžadovať ani úpravu argumentácie. Vnútroštátny súd musí v tejto súvislosti posúdiť, či sú prípadné údaje vhodné na kvantifikáciu škody, a to prípadne pomocou príslušných posudkov.

96. Po druhé dokonca aj v prípade vyváženej informovanosti by nebolo vylúčené, aby sa predsa dospelo k záveru, že na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať.

97. Je to tak jednoducho preto, lebo skutkový stav je niekedy veľmi zložitý. Ani účastníci kartelovej dohody napríklad často nedokážu s istotou posúdiť, na akej úrovni by sa pohybovali ceny, ak by neexistovala kartelová dohoda. Nemôžu najmä vedieť, do akej miery by sa určitým konkurentom podarilo v prípade neobmedzeného konkurenčného tlaku znížiť náklady, a teda aj ceny. V tomto prípade by nemohli sprístupniť ani vhodné údaje, na základe ktorých by bolo možné definitívne určiť výšku škody.

98. Z vyššie uvedeného vyplýva, že sprístupnenie údajov použitých pri vypracovaní posudku žalovanej nevylučuje záver, že naďalej existuje informačná asymetria medzi účastníkmi konania a že na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať.

b) O žalobe podanej len proti jednému z účastníkov kartelovej dohody, od ktorých boli nadobudnuté výrobky, ktorých sa týkala kartelová dohoda (tretia prejudiciálna otázka)

99. Cieľom tretej otázky je určiť, či a do akej miery skutočnosť, že žalobca podal žalobu len proti jednému z účastníkov kartelovej dohody, od ktorých boli nadobudnuté výrobky, na ktoré sa vzťahovala kartelová dohoda, ovplyvňuje možnosť stanoviť výšku škody odhadom.

100. V tejto súvislosti treba v prvom rade spresniť, že predmetom tejto otázky nie je výklad článku 11 smernice 2014/104, ktorý sa týka spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti. Vnútroštátny súd totiž vôbec nespochybňuje okolnosť, že žalobcovia mohli žalovať spoločnosť Daimler nielen v súvislosti s nákladnými vozidlami, ktoré nadobudli od nej, ale aj v súvislosti s nákladnými vozidlami, ktoré nadobudli od iných účastníkov kartelovej dohody.

101. Len pre úplnosť preto treba poznamenať, že zásada, podľa ktorej každý subjekt, ktorému vznikla škoda v dôsledku kartelovej dohody, môže podať žalobu o náhradu škody proti každému účastníkovi kartelovej dohody, pokiaľ medzi škodou, ktorá vznikla tomuto poškodenému subjektu, a protiprávnym konaním, ktorého sa dopustil tento účastník kartelovej dohody, existuje príčinná súvislosť, v každom prípade vyplýva už z judikatúry Súdneho dvora. Preto bola v článku 11 smernice len deklaratórne kodifikovaná a v prejednávanej veci sa v každom prípade uplatní (pozri bod 37 vyššie).

102. Ako Súdny dvor nedávno konštatoval, pričom nepoukázal na smernicu 2014/104, porušenie práva hospodárskej súťaže má totiž v zásade za následok spoločnú a nerozdielnu zodpovednosť porušiteľov.[35] To vyplýva už aj z rozsudkov vo veciach Kone a i. a Otis Gesellschaft a i., v ktorých išlo o žaloby podané subjektmi, ktorým vznikla škoda v dôsledku účinkov ochrannej ceny, resp. verejnoprávnymi subjektmi poskytujúcimi dotácie, ktoré nemali priame zmluvné vzťahy so žiadnym z účastníkov kartelovej dohody a od žiadneho účastníka kartelovej dohody priamo nenadobudli výrobky, ktorých sa týkala kartelová dohoda.[36] Nie je zrejmé, prečo by v prípade, v ktorom žalobca nadobudol výrobky, ktorých sa týkala kartelová dohoda, priamo od jedného alebo viacerých účastníkov kartelovej dohody, jeho právo podať žalobu o náhradu škody, ktorá bola spôsobená spoločným protiprávnym konaním, proti všetkým alebo len niektorým účastníkom kartelovej dohody malo závisieť od toho, či nadobudol výrobky od jedného alebo viacerých žalovaných účastníkov kartelovej dohody, resp. či výrobky boli vyrobené jedným alebo viacerými z týchto účastníkov.

103. Tretia prejudiciálna otázka sa preto zameriava skôr na spravodlivé postavenie spoločnosti Daimler v konaní. Vnútroštátny súd sa ňou pýta, či je možné domnievať sa, že existuje informačná asymetria v neprospech žalobcu, a stanoviť výšku škody odhadom, aj keď Daimler nepredala a nevyrobila všetky sporné výrobky, ktorých sa týkala kartelová dohoda. V dôsledku toho má totiž Daimler nevyhnutne menej informácií o týchto výrobkoch než ostatní účastníci kartelovej dohody. Vnútroštátny súd preto zrejme pochybuje o tom, či v prejednávanom prípade možno konštatovať, že existuje informačná asymetria v neprospech žalobcov a v prospech spoločnosti Daimler.

104. Z úvah uvedených v bodoch 84 až 88 vyššie však vyplýva, že aj v tejto situácii je podľa článku 17 ods. 1 smernice 2014/104 rozhodujúce len to, či je na základe dostupných dôkazov prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať.

105. V zásade je preto v takej situácii potrebné prípadne navrhnúť, aby súd pomocou súdnych príkazov podľa článku 5 ods. 1 smernice uložil tretím osobám povinnosť poskytnúť informácie. Takto sa rešpektuje aj právo žalovaného na obranu. Článok 5 ods. 1 smernice 2014/104 totiž stanovuje, že aj žalovaný môže navrhnúť, aby žalobca alebo tretie osoby sprístupnili dôkazy. Príslušný súd musí v tejto súvislosti vziať do úvahy vyhliadky na úspech prípadných návrhov žalovaného na vykonanie dôkazov, aby tieto návrhy neviedli k prieťahom v konaní výlučne z dôvodov účelového procesného postupu.

106. Ak tieto možnosti získania dôkazov boli vyčerpané, dotknutému súdu prináleží preskúmať, či je stále na základe dostupných dôkazov prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať, a stanoviť výšku škody odhadom.

[35] Rozsudok z 29. júla 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 36). Okrem toho Súdny dvor konštatoval, že článok 11 smernice 2014/104 sa netýka určenia subjektov povinných nahradiť škodu, ale rozdelenia zodpovednosti medzi týmito subjektmi – pozri rozsudok zo 14. marca 2019, Skanska Industrial Solutions a i. (C-724/17, EU:C:2019:204, bod 34).

[36] Rozsudky z 5. júna 2014, Kone a i. (C-557/12, EU:C:2014:1317), a z 12. decembra 2019, Otis Gesellschaft a i. (C-435/18, EU:C:2019:1069).

107. V situácii, keď žalovaný neuviedol na trh alebo nevyrobil všetky sporné výrobky, ktorých sa týkala kartelová dohoda, v každom prípade nie je opodstatnené všeobecne predpokladať, že neexistuje informačná asymetria v neprospech žalobcu. Ako totiž poznamenáva samotný vnútroštátny súd, aj v takom prípade treba predpokladať, že účastníci kartelovej dohody vo všeobecnosti majú k dispozícii viac informácií o porušení a jeho vplyve na ceny než poškodení.

108. Okrem toho, ak žalobca uplatní svoje právo podať žalobu proti ktorémukoľvek účastníkovi kartelovej dohody, nemôže byť znevýhodnený takým spôsobom, že by bola všeobecne vylúčená možnosť stanoviť výšku škody odhadom. Daimler v tomto zmysle tvrdí, že žalobcovia vedome nevytvorili situáciu, v ktorej by boli dostupné všetky relevantné informácie o výške škody. Právo subjektov, ktorým vznikla v dôsledku kartelovej dohody škoda, podať žalobu proti všetkým alebo len proti niektorým účastníkom kartelovej dohody je však dôležitou zložkou účinného uplatnenia práva na náhradu škody spôsobenej kartelovou dohodou a nemôže sa bezdôvodne obmedziť. Naopak ho treba uplatniť pri dodržaní všetkých relevantných zásad, ku ktorým patrí aj právo žalovaných účastníkov kartelovej dohody na obranu.

109. Skutočnosť, že žalobca podal žalobu proti účastníkovi kartelovej dohody, od ktorého nadobudol len časť sporných výrobkov, ktorých sa týkala kartelová dohoda, teda nevylučuje, aby sa výška škody stanovila odhadom v dôsledku toho, že je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké ju kvantifikovať, pokiaľ boli na návrh žalovaného vyčerpané aj všetky možnosti získania dôkazov v jeho prospech, ktoré majú vyhliadky na úspech a z hľadiska nákladov sú primerané.

c) Predbežný záver

110. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že predpokladom stanovenia výšky škody odhadom podľa článku 17 ods. 1 smernice 2014/104 je, že sa preukáže, že žalobca utrpel škodu, ale na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať. Pokiaľ boli na návrh žalovaného vyčerpané všetky možnosti získania dôkazov v jeho prospech, ktoré majú vyhliadky na úspech a sú primerané, tieto podmienky môžu by splnené aj v prípade, ak žalovaný sprístupnil určité údaje a ak od neho bola nadobudnutá len časť výrobkov, ktorých sa týkala kartelová dohoda.

VI. Návrh

111. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky takto:

1. Článok 101 ZFEÚ v spojení so zásadou efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v určitých prípadoch stanovuje, že trovy konania sa rozdelia na polovicu, aj keď mal žalobca vo veci čiastočný úspech. To však predpokladá, aby sa táto právna úprava mohla v súlade s právom Únie vyložiť v tom zmysle, že v prípade, ak bola žaloba z dôvodu nadmerných ťažkostí spojených s kvantifikáciou škody alebo praktickej nemožnosti kvantifikovať ju čiastočne zamietnutá, žalovanému sa uloží povinnosť znášať všetky trovy konania, resp. podľa okolností prípadu mu možno uložiť povinnosť nahradiť aspoň primeranú časť trov konania, ktoré vznikli žalobcovi.

2. Predpokladom stanovenia výšky škody odhadom podľa článku 17 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie je, že sa preukáže, že žalobca utrpel škodu, ale na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať. Pokiaľ boli na návrh žalovaného vyčerpané všetky možnosti získania dôkazov v jeho prospech, ktoré majú vyhliadky na úspech a sú primerané, tieto podmienky môžu by splnené aj v prípade, ak žalovaný sprístupnil určité údaje a ak od neho bola nadobudnutá len časť výrobkov, ktorých sa týkala kartelová dohoda.